

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה
המחלקה לחינוך
תשפ"א 2020 - 2021

שם הקורס: תהליכים בהבניית ידע וידיעה בכיתות הלימוד סילבוס

מספר הקורס: 129-1-0029

שם המרצה: ד"ר איתי פולק

שעת קבלה: יום ד' 16:00 – 17:00. בבניין: 70 חדר: 142

פרטי התקשרות: דוא"ל pollak@bgu.ac.il טלפון 0507-450789

שעות הקורס: יום ד' 16:00-14:00

מקום:

יעדי ההוראה:

סמינר מחקרי זה עוסק בהתפתחותה של חשיבה ותפיסות של ידע וידע בגילאי בית הספר ואת האופן שבו עוסקים בידע בכיתות הלימוד. הקורס מפגיש בין תיאוריות מהמחקר הפסיכולוגי למחקר הסוציולוגי והאתנוגרפי על פדגוגיה, הוראה ולמידה בכיתות ומבקש לפתח הבנה טובה יותר של תהליכי למידה והבנה בסמסטר הראשון נעסוק בתיאוריה של תודעה והכרה, חשיבה, הסברים, ראיות והערכה בבניית טיעונים והנמקה, בהבנה של ילדים בגילאי בית הספר על האופן שבו אנו יודעים, ועל האופן שבו עוסקים בידע בתחומי דעת שונים וכיצד הם באים לידי ביטוי בעבודה של מורים ותלמידים בכיתות בעידן של פוסט-אמת שבו הגבול בין אמת לבדיה נשחק. מתוך הדיון האמפירי על תהליכי הבנה ועיסוק בידע נדון גם בשאלות אידיאולוגיות וערכיות על מעמד הידע בבתי הספר ואיזה ידע צריך להבנות?

במהלך הסמסטר הראשון נכיר דרכים שונות לניתוח של תהליכי ידיעה, הבנה ועיסוק בידע שישמשו בסיס לעבודות הסמינר שישכתבו הסטודנטים. השיעורים בסמסטר זה יתבססו על קריאת המאמרים, דיונים בכיתה והתנסות בנייתו נתונים. הסמסטר השני יוקדש ברובו לעבודה משותפת על עבודות המחקר שישכתבו הסטודנטים בקורס. בסמסטר זה נעבוד על הצעות המחקר של הסטודנטים שגם יציגו את המחקר תוך כדי התקדמותו.

מטרת הקורס היא לסייע למשתתפים:

- א. להכיר גישות מרכזיות במחקר על הבנה אפיסטמית, הבניית ידע ופדגוגיה
- ב. להכיר גישות שונות לתיאור תהליכי ידיעה וחשיבה ולהעריך את מגבלותיהן
- ג. לרכוש כלים לניתוח של תפיסות ידע בעזרת נתוני שיח שונים (נתונים מתוך כיתות לימודים, ישיבות מורים, ראיונות, בלוגים ופוסטים ועוד)
- ד. להתנסות בכתיבת הצעת מחקר ובביצוע של מחקר מצומצם.

הציון בקורס יתבסס על ההצגות בקורס, על עבודת הסמינר ועל תרגיל קצר בנייתו נתונים בסמסטר א'.

פרשיות לימודים:

1. מבוא: מהם ידע וידיעה? כיצד אנו תופסים את המושג ידע?
2. תאוריות ההכרה האישית: ממדים שונים לתפיסת הידע, כיצד מתפתחת הבנה?
3. חשיבה – ארגומנטציה: הסברים, ראיות, הערכה והבנייה של ידע; מטרות של ידיעה
4. ידיעה כתהליך חברתי: ידע בקהילות שונות ובתחומי דעת שונים
5. פרקטיקות אפיסטמיות בכיתות הלימוד: כיצד מורים ותלמידים עוסקים בידע
6. תהליכי ידיעה בכיתה: בין ידע קודם לחדש, בין הפוליטי להיסטורי, בין וכחנות לשכנוע מבוסס ראיות, בין מיומנויות לתוכן
7. מתפיסת ידע כאמת מבוססת לידע כפרשנות אישית: הבנייה של ידע בעידן של פוסט אמת

לקראת תחילת הסמסטר השני יבחרו הסטודנטים נושא לעבודת מחקר על פי תחומי העניין שלהם. נקיים פגישות אישיות וקבוצתיות לגיבוש הצעת המחקר וביצועה. הסטודנטים יוכלו לבחור לאסוף נתונים ממגוון זירות רלוונטיות לדיון על ידע והבנה אפיסטמית בתחום החינוך ולהציג חלקים מעבודתם במהלך הקורס לצורך חשיבה משותפת, קבלת משוב והתקדמות בכתבת עבודת הסמינר.

אופני הלמידה בקורס

הלימוד בקורס משלב (א) דיונים ביקורתיים על מושגי יסוד, תיאוריה ומחקר בתחום של הבנה אפיסטמית ודרכי ידיעה. (ב) ניתוח נתונים מזירות שונות (הקלטות של שיעורים, ראיונות, רשומות ברשתות חברתיות ועוד); (ג) כתיבת הצעת מחקר ועבודת מחקר מצומצמת; (ד) הצגת המחקר (פרזנטציה / פוסטרים)

הכנה מוקדמת לשיעורים וכן השתתפות בהם (ראו למטה) הינן קריטיות להצלחת הסטודנטים והקורס כולו.

דרישות הקורס:

- 1) **נוכחות והשתתפות בשיעורים ובדיונים:** איכות ההשתתפות קובעת – השתתפות שקשובה למהלך הדיון, מגיבה לנקודות שהועלו ומקדמת את הדיון על-ידי הוספת רעיונות, ראיות ו/או נקודות מבט חדשים. במידה שהקורס יתנהל בזום יתבקשו הסטודנטים להשתתף בפעילויות השונות – גם אם חלקן יהיו במתכונת א-סינכרונית (לא בשידור חי, אלא צפייה בהסברים מוקלטים של נושאים נבחרים).
- 2) **קריאת המאמרים:** על הסטודנטים להתכונן לשיעורים באמצעות קריאת המאמרים. **כל סטודנט יתבקש לכתוב תגובה קצרה לשני מאמרים** לאורך הסמסטר ולהעלות לאתר הקורס – התגובות יכולות להיות בצורה של מחשבות, הערות, שאלות לדיון, או ביקורת בעקבות קריאת המאמר. התגובות שתכתבו יהיו בסיס לדיון בשיעורים.
- 3) **הצגת ממצאים ראשוניים:** את עבודת המחקר ניתן לכתוב בזוגות. כל זוג יתבקש להציג בסמסטר השני ממצאים ראשוניים מתוך עבודת המחקר המתגבשת.
- 4) **תרגול מיומנויות הניתוח:** כחלק מפיתוח היכולת וההבנה של שיטת ניתוח האינטראקציה בשיח, תתבקשו לכתוב במהלך השיעורים עצמם (ולא מעבר לזמן השיעור) דוגמאות קצרצרות של ניתוח ולקבל משוב שיסייע לכם לשכלל את היכולות שלכם בניתוח הנתונים.
- 5) **כתיבת עבודת הסמינר:** בעבודה יישמו הסטודנטים את דרך הניתוח של הבנה אפיסטמית או דרכים לעסוק בידע בזירות שונות בתחום החינוך. הסטודנטים יאספו נתונים באמצעות ראיונות, תיעוד שיעורים או מתוך נתונים אחרים (בתיאום וליווי של מרצה הקורס). לאורך הקורס נעבוד על עיצוב המחקר – גיבוש שאלת המחקר, איסוף הנתונים, קביעת מסגרת תיאורטית לניתוח, ניתוח נתונים והצגתם. **אורך העבודה – 10 – 15 עמודים** ברווח של שורה וחצי, פונט 12 נקודות ושוליים של 2.5 ס"מ). העבודה תכלול ניתוח של נתוני-שיח מהכיתה והם יהיו חלק מהיקף העבודה הנדרש. ההיקף הנדרש לא כולל מראי מקום ונספחים.

הרכב הציון בקורס:

מרכיבי הציון בקורס ומשקלם היחסי כדלקמן:	
הכנה והשתתפות	10%
הצגת ממצאים ראשוניים	10%
עבודת הסיום	80%

לוח שיעורים לסמסטר א':

שיעור	תאריך	נושא	קריאה
1	21.10.20	ידע, אפיסטמולוגיה ופדגוגיה: שיעור מבוא	שפיר, יי (1980). תנאי הידיעה: מבוא לתורת ההכרה והפילוסופיה של החינוך. ירושלים: הוצאת מאגנס.
2	28.10.20	ארגומנטציה וחשיבה: איך אנשים יודעים	Sandoval, W. & Millwood, K. (2007). What can argumentation tell us about Epistemology. pp. 71-90 או:

קריאה	נושא	תאריך	שיעור
Mercier, H. & Sperber, D. (2011). Why do Human reason? <i>Behavioral and Brain Sciences</i> , 34(2) 57-74			
Kuhn , D. , Cheney , R. , & Weinstock , M. (2000). The development of epistemological understanding . <i>Cognitive Development</i> , 15, 309–328.	התפתחות של הבנה אפיסטמית	4.11.20	3
Chinn, C. A., Rinehart, R. W., & Buckland, L. A. (2014). Epistemic cognition and evaluating information: Applying the AIR Model of Epistemic Cognition (425-453) או : Chinn, C. A., Rinehart, R. W., Epistemic cognition and philosophy, in: Greene, Sandoval & Braten (eds.), <i>Handbook of Epistemic Cognition</i> . pp.460-478	איך חוקרים Epistemic cognition	11.11.20	4
Louca , L. , Elby , A. , Hammer , D. , and Kagey , T. (2004). Epistemological resources: Applying a new epistemological framework to science instruction. <i>Educational Psychologist</i> , 39 (1), 57 – 68. או : Wineburg, S. S. (1991). Historical problem solving: A study of the cognitive processes used in the evaluation of documentary and pictorial evidence. <i>Journal of Educational Psychology</i> , 83(1), 73. או : Leslie Rupert Herrenkohl & Lindsay Cornelius, Investigating Elementary Students' scientific and historical argumentation, <i>Journal of the Learning Sciences</i> , 22(3), 413 – 461	הבנה אפיסטמית כפעולה ממוצבת : ידיעה כפעולה חברתית בקהילות שונות	18.11.20	5
Fuecht., F. (2010). Epistemic climate in elementary classrooms. In: L. Bendixen & F. Fuecht (eds.). <i>Personal epistemology in the classroom: Theory, research, and implications for practice</i> (55-93). Cambridge: Cambridge University press. או : Claxton, G. (2013). School as an epistemic apprenticeship: The case of building learning power. <i>32nd Vernon-Wall Lecture. The Education Section of the British Psychological Society. Leicester: The British Psychological Society.</i>	בית הספר כהתמחות אפיסטמית : האקלים האפיסטמי בכיתות הלימוד	25.11.20	6
Young, M. (2013). Overcoming the crisis in curriculum theory: a knowledge-based approach. <i>Journal of curriculum studies</i> , 45(2), 101-118. או : Sfard, A. (1998). On two metaphors for learning and the dangers of choosing just one. <i>Educational researcher</i> , 27(2), 4-13. או : Scardamalia, M., & Bereiter, C. (1999). Schools as knowledge-building organizations. <i>Today's children, tomorrow's society: The developmental health and wealth of nations</i> , 274-289.	הוראה כהעברה או כהבנייה : איזה ידע צריך ללמוד ואיך?	2.12.20	7

שיעור	תאריך	נושא	קריאה
8	9.12.20	ידע בכיתות הלימוד : בין חילוץ להבנייה	פלד, נ. ובלום-קולקה, ש. (1997). דיאלוגיות בשיח הכיתה, חלקה לשון, 1 – 28. או: Dillon, J. T. (1982) The effect of questions in education and other enterprises. <i>Journal of Curriculum Studies</i> , 14(2), 127–152.
9	16.12.20	ידיעה באמצעות טקסטים : המעמד של ראיות	Bråten, I., & Strømsø, H. I. (2009). Effects of task instruction and personal epistemology on the understanding of multiple texts about climate change. <i>Discourse Processes</i> , 47(1), 1-31.
10	23.12.20	לא לחשוב לטעון! הבעת עמדה, ויכוחים והצדקות	Deborah Tannen, The roots of debate in education and the hope of dialogue (ch.9 in: <i>The Argument Culture</i> או: Reznitskaya, A. & Maughn, G. (2013). Student thought and classroom language: Examining the mechanisms of change in dialogic teaching, <i>Educational Psychologist</i> , 48(2), 114-133
11	30.12.20	ניתוח מיקרו אנליטי : ניתוח פרקטיקות אפיסטמיות בפעולה	Gee, J. P. (2014). <i>An introduction to discourse analysis: Theory and method</i> . London: Routledge.
12	6.1.21	ניתוח מיקרו אנליטי : המשך	Rampton, B. (2007). The micro-analysis of interactional discourse in linguistic ethnography: An illustration focused on the job interview, Paper prepared for the ESRC Researcher Development Initiative Ethnography, Language and Communication. <i>Language and Communication</i> , Oxford, July.
13	13.1.21	ידע בעידן של אי-אמת : אז מה צריך ללמד?	Horsthemke, K. (2017). '# FactsMustFall'?—education in a post-truth, post-truthful world. <i>Ethics and Education</i> , 12(3), 273-288. או Jasanoff, S., & Simmet, H. R. (2017). No funeral bells: Public reason in a 'post-truth'age. <i>Social studies of science</i> , 47(5), 751-770

- יועד, צ. ולוין, ת. (2007). תפיסות אפיסטמולוגיות של ילדים: מה חושבים ילדים בבית הספר היסודי על מהות הידע ועל הידיעה? בתוך: מ. הוכברג (עורכת): הלכה ומעשה בתכניות לימודים, 19, עמ' 49-129. משרד החינוך
- זוהר, ע' (2016). מידע, ידע וכישורי חשיבה בבית הספר של המאה ה-21. בתוך: ש' בק (עורך), *מידע, ידע ודעת: הדג"א של החינוך* (85-113). ת"א: מכון מופ"ת.
- פולק א', לפסטיין, א' (2017). אקלים אפיסטמי בכיתות בית הספר היסודי. בתוך: ש' בק (עורך). *מידע ידע ודעת*. ת"א: מופ"ת.
- Bartsch, K., Wade, C. E., & Estes, D. (2011). Children's attention to others' beliefs during persuasion: Improvised and selected arguments to puppets and people. *Social Development*, 20(2), 316-333.
- Barzilai, S., & Weinstock, M., (2015). Measuring epistemic thinking within and across topics: A scenario-based approach. *Contemporary Educational Psychology*, 42 (141-158)
- Bråten, I., Muis, K. R., & Reznitskaya, A. (2017). Teachers' epistemic cognition in the context of dialogic practice: A question of calibration?. *Educational Psychologist*, 52(4), 253-269.
- Bromme, R., Kienhues, D., & Porsch, T. (2010). Who knows what and who can we believe? Epistemological beliefs are beliefs about knowledge (mostly) attained from others. In L. D. Bendixen & F. C. Feucht (Eds.), *Personal epistemology in the classroom: Theory, research, and implications for practice* (pp. 163–193). Cambridge, England: Cambridge University Press
- Carpendale, J. I., & Chandler, M. J. (1996). On the distinction between false belief understanding and subscribing to an interpretive theory of mind. *Child Development*, 67, 1686-1706.
- Flavell, J. H. (2000). Development of children's knowledge about the mental world. *International Journal of Behavioral Development*, 24, 15-23.
- Garcia-Mila, M., Gilabert, S., Erduran, S., & Felton, M. (2013). The effect of argumentative task goal on the quality of argumentative discourse. *Science Education*, 97(4), 497-523.
- Greene, J. A., Sandoval, W. A., & Bråten, I. (Eds.). (2016). *Handbook of epistemic cognition*. Routledge.
- Kelly, G. J., McDonald, S., & Wickman, P. O. (2012). Science learning and epistemology. In *Second international handbook of science education* (pp. 281-291). Springer, Dordrecht.
- Keyes, R. (2004). *The post-truth era: Dishonesty and deception in contemporary life*. Macmillan.
- Kuhn, D., & Weinstock, M. (2002). What is epistemological thinking and why does it matter? In B. K. Hofer, & P. R. Pintrich (Eds.), *Personal epistemology: The psychology of beliefs about knowledge and knowing* (pp. 121-144). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Mason, L. (2010). Beliefs about knowledge and revision of knowledge: On the importance of epistemic beliefs for intentional conceptual change in elementary and middle school students. In: L. Bendixen & F. Fuecht (eds.). *Personal epistemology in the classroom: Theory, research, and implications for practice* (258-291). Cambridge: Cambridge University press.
- Mercier, H., & Sperber, D. (2011). Why do humans reason? Arguments for an argumentative theory. *Behavioral and Brain Sciences*, 34 (2), pp.57-74.
- Muis, K. & Foy, M. (2010). The effects of teachers' beliefs on elementary students' beliefs, motivation, and achievement in mathematics. In: L. Bendixen and F. Fuecht (eds.). *Personal epistemology in the classroom: Theory, research, and implications for practice* (435-469). Cambridge: Cambridge University press.
- Pillow, B. H., Hill, V., Boyce, A., & Stein, C. (2000). Understanding inference as a source of knowledge: Children's ability to evaluate the certainty of deduction, perception, and guessing. *Developmental Psychology*, 36, 169-179.
- Sandoval, W. A. (2005). Understanding students' practical epistemologies and their influence on learning through inquiry. *Science Education*, 89(4), 634-656.

- Scardamalia, M., & Bereiter, C. (1999). Schools as knowledge building organizations. In D. Keating & C. Hertzman (Eds.), *Today's children, tomorrow's society: The developmental health and wealth of nations* (pp. 274-289). New York: Guilford
- Weinstock, M. (2015). Changing epistemologies under conditions of social change in two Arab communities in Israel. *International Journal of Psychology*, 50, 29–36.
- Young, M. (2013). Overcoming the crisis in curriculum theory: a knowledge-based approach. *Journal of curriculum studies*, 45(2), 101-118.